

Eduskunnan hallintovaliokunta

Asia: Svenska Finlands folkting -järjestön asiantuntijalausunto koskien valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selontekoa (VNS 6/2025 vp)

Viite: Hallintovaliokunnan pyyntö saada kirjallinen asiantuntijalausunto hallintovaliokunnan 20.2.2026 pidettävään kokoukseen

Svenska Finlands folkting kiittää eduskunnan hallintovaliokuntaa saamastaan mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto valtioneuvoston selonteosta. Folktinget ottaa kantaa selontekoon lakisääteisen tehtävänsä mukaisesti, eli ruotsinkielisen väestön kielellisten oikeuksien edistämisen kannalta (laki Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä 1331/2003).

Valtioneuvoston selonteossa kuvataan Suomen sisäistä turvallisuusympäristöä ja siinä tapahtuneita muutoksia. Lisäksi siinä määritellään sisäisen turvallisuuden painopisteet ja tavoitteet. Suomen sisäisen turvallisuuden politiikan tärkein päämäärä on sen varmistaminen, että Suomi on luottamukseen perustuva yhteiskunta, jossa turvallisuus ja oikeudenmukaisuus turvataan kaikissa oloissa.

Folktingetin kannanotto

Folktinget toteaa aluksi, että maamme kansalliskielet suomi ja ruotsi ovat yhdenvertaisia ja että kieliryhmien väliset hyvät suhteet ovat edellytys sille, että Suomi voidaan kokea turvallisena maana myös jatkossa. Jokaisen on voitava luottaa siihen, että viranomaiset noudattavat lakia ja huolehtivat siitä, että perusoikeudet, kuten esimerkiksi kielelliset oikeudet, toteutuvat käytännössä. Tämä on keskeisen tärkeää sekä normaalioloissa että kriisitilanteissa. Yksityishenkilöiden viranomaisia kohtaan tuntema luottamus liittyy vahvasti kielellisten oikeuksien toteutumiseen ja kertoo paljon siitä, miten hyvin oikeusvaltio toimii. Tämä seikka on huomioitava myös lainsäädäntötyössä ja viranomaisten toiminnan suunnittelussa.

Poliisitoimen, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan viranomaiset ovat keskeisessä asemassa sisäisestä turvallisuudesta huolehtimisessa onnettomuuksien, häiriöiden ja rikosten yhteydessä. Se, että näiden viranomaisten valmius toimii hyvin sekä suomeksi että ruotsiksi, on tärkeä osa maamme sisäistä turvallisuutta. Suomen- ja ruotsinkielisten yhtäläinen oikeus saada palveluja omalla kielellään korostuu kriisitilanteissa, joissa asianmukaisen ja välittömän viestinnän merkitys ihmisten elämälle, terveydelle ja turvallisuudelle voi olla ratkaiseva. Edellytyksenä ruotsinkielisten julkisten turvallisuuspalveluiden turvaamiselle on se, että sisäisestä turvallisuudesta vastaavissa viranomaisissa on riittävästi ruotsin kielen taitoista ammattihenkilöstöä. Ruotsin kielen taitoisen ammattihenkilöstön koulutus on siis avainasemassa tältä osin.

Folktinget on kuitenkin kokenut, että poliisitoimen, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ruotsin kielen taitoisen koulutuksen edellytysten vahvistamiselle on tarvetta, ja kommentoi näitä kysymyksiä jäljempänä.

Ruotsinkielinen poliisikoulutus

Tampereen Poliisiammattikorkeakoulu järjestää poliisikoulutusta Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) nojalla. Sen opetus- ja tutkintokielet ovat suomi ja ruotsi ja se vastaa poliisien kouluttamisesta Suomen tarpeisiin, Ahvenanmaa mukaan lukien. Ruotsinkielistä poliisikoulutusta järjestetään säännöllisesti 1,5 vuoden välein.

Hallitusohjelman (2023) mukaan poliisin palvelut turvataan molemmilla kansalliskielillä. Ruotsinkielinen poliisikoulutus turvataan.

Poliisiammattikorkeakoulu teki organisaatiouudistuksen 1.1.2024. Se johti ruotsinkielisen koulutusyksikön hajottamiseen, kun ruotsinkieliset opettajat siirrettiin suomenkieliseen koulutukseen. Enää ei ole ketään johtoasemassa olevaa ruotsinkielistä virkamiestä, joka vastaisi ruotsinkielisestä koulutuksesta. Päättösvallan puuttuminen tarkoittaa sitä, että ruotsinkielisen koulutuksen järjestäminen tapahtuu suomenkielisen koulutuksen suunnittelun alaisuudessa. Folktingetin saamien tietojen mukaan ruotsinkielisen koulutusyksikön hajottaminen hankaloittaa opettajien työtilannetta ja suomen- ja ruotsinkielisen koulutuksen yhdenvertaisen tason ylläpitämisen edellytyksiä.

Folktingetin mielestä olisi tärkeää, että Poliisiammattikorkeakoulu arvioisi rakenneuudistuksen vaikutuksia ruotsinkielisen poliisikoulutuksen järjestämiseen ja ryhtyisi toimenpiteisiin suomen- ja ruotsinkielisen koulutuksen yhdenvertaisen tason turvaamiseksi. Ruotsinkielisen koulutusyksikön, jossa olisi koulutuksesta vastaava esimiesasemassa oleva virkamies, pitäisi olla ensisijainen vaihtoehto, jotta Poliisiammattikorkeakoulu kykenisi turvaamaan yhdenvertaisen koulutuksen molemmilla kielillä.

Folktinget ehdottaa, että hallintovaliokunta kirjoittaisi mietintöönsä, että on tärkeää, että Poliisiammattikorkeakoulun suomen- ja ruotsinkielisen poliisikoulutuksen yhdenvertainen taso turvataan. Folktingetin mielestä olisi tärkeää, että Poliisiammattikorkeakoulu ryhtyy erityisiin toimenpiteisiin ruotsinkielisen poliisikoulutuksen toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Lisäksi Folktinget toteaa, että Suomessa on aivan liian vähän riittävät ruotsin kielen taidot omaavia poliiseja. Puutteet kielellisten oikeuksien toteutumisessa heikentävät yksityishenkilöiden oikeusturvaa ja voivat heikentää luottamusta poliisin toimintaan. Poliisiammattikorkeakoulu on arvioinut tutkintokoulutuksen tehokkuutta kyselyllä, jolla vastavalmistuneet poliisit ovat arvioineet miten hyvin heidän koulutuksestaan saamansa tiedot ja taidot vastaavat käytännön poliisityön vaatimuksiin. Suomenkielisestä poliisikoulutuksesta valmistuneet poliisit ovat kuutena peräkkäisenä vuotena vastanneet, että heidän kykynsä kommunikoida ruotsia puhuvien ihmisten kanssa on heikommalla tasolla kuin heidän muut taitonsa. (Poliisi (AMK) -tutkintokoulutuksen vaikuttavuus vuosina 2020–2023 valmistuneiden poliisien arvioimana. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 40, 2025)

Folktinget ehdottaa, että hallintovaliokunta huomauttaisi mietinnössään, että Poliisiammattikorkeakoululla on velvollisuus koulutuksellaan varmistaa poliisien tosiasiallinen kyky huolehtia kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Puutteet kielellisten oikeuksien toteutumisessa heikentävät yksityishenkilöiden oikeusturvaa ja voivat heikentää luottamusta poliisin toimintaan.

Ruotsinkielinen pelastajakoulutus

Kuopion Pelastusopisto kouluttaa pelastustyöntekijöitä Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) nojalla. Pelastusopiston opetuskieli on suomi. Opetusta annetaan myös ruotsiksi ja tarvittaessa myös muilla kielillä. Pelastusopisto vastaa pelastustyöntekijöiden kouluttamisesta Suomen tarpeisiin, Ahvenanmaa mukaan lukien.

Hallitusohjelman mukaan ruotsinkielistä pelastajakoulusta lisätään osana Helsingin Pelastuskoulun toimintaa.

Kuopion Pelastusopisto on järjestänyt ruotsinkielistä pelastajakoulutusta vain epäsäännöllisesti. Tämän seurauksena maamme kaksikielisillä pelastuslaitoksilla on pulaa ruotsin kielen taitoisesta kokopäiväisestä henkilöstöstä. Pula ruotsin kielen taitoisesta kokopäiväisestä henkilöstöstä heikentää lisäksi mahdollisuuksia sopimushenkilöstön kouluttamiseen ruotsin kielellä.

Kymmenen vuoden tauon jälkeen Pelastusopisto järjesti ruotsinkielisen pelastajakoulutuksen Vaasassa 2022–2023. Seuraava koulutus aloitettiin Helsingin Pelastuskoulussa elokuussa 2025. Helsingin Pelastuskoulun antama koulutus vastaa kaksikielisten pelastuslaitosten pelastusjohtajien, Maarianhaminan pelastuslaitoksen ja Folktingetin kannattamaa mallia.

Folktinget toteaa, että ruotsinkielinen pelastajakoulutus tulee järjestää kaksikielisellä paikkakunnalla, jotta sinne saataisiin ruotsin kielen taitoisia opiskelijoita ja opettajia. Helsingin Pelastuskoulu pystyisi tietojemme mukaan järjestämään säännöllistä ruotsinkielistä pelastajakoulutusta jatkossa joka kolmas vuosi. Koska kokoaikaisen henkilöstön tarve kansallisella tasolla on suuri, on tärkeää, että koulutusta järjestetään sekä Kuopiossa että Helsingissä, mutta että ruotsinkielinen koulutus keskitetään Helsingin Pelastuskouluun.

Pelastuslain (379/2011) uudistuksen toista vaihetta valmistellaan parhaillaan sisäministeriössä. Keskeinen pykälä on valtion vastuuta koulutuksesta koskeva pelastuslain 55 §. On tärkeää, että 55 §:n 2 momenttiin kirjataan Helsingin Pelastuskoulu, jotta sille voitaisiin myöntää pysyvää rahoitusta valtion talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa.

Ilman pysyvää budjettirahoitusta vaarana on, että Helsingin Pelastuskoulun ruotsinkielisestä koulutuksesta tulee hankerahoitteista ja sitä järjestetään vain satunnaisesti. Siinä tapauksessa tämä luo epävarmuutta Pelastuskoulun opettajaresursseihin ja henkilöstön rekrytointiin. Lisäksi tämä on epävarmuustekijä pelastusalasta kiinnostuneille henkilöille, jotka eivät voi huomioida koulutusta tulevaisuudensuunnitelmissaan. Valtion rahoituksen turvaaminen on siis tarpeen Pelastuskoulun toiminnan jatkon kannalta.

Folktinget ehdottaa, että hallintovaliokunta kiinnittäisi mietinnössään huomiota sen tärkeyteen, että maamme ruotsinkielistä pelastajakoulutusta koskeva kysymys saisi kestävän ratkaisun. Se edellyttää, että Helsingin Pelastuskoululle voidaan myöntää pysyvää rahoitusta valtion talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa, mikä edellyttää pelastuslain (379/2011) 55 §:n 2 momentin täydentämistä.

Kaksikielinen hälytyskeskuspäivystäjäkoulutus

Kuopion Pelastusopisto kouluttaa myös hälytyskeskuspäivystäjiä Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) nojalla. Hätäkeskuslaitos tarjoaa hätäkeskuspalveluja kaikkialla Suomessa Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Ahvenanmaan hälytystoiminta kuuluu maakunnan toimivaltaan ja hälytyspäivystäjien koulutus järjestetään maakunnassa.

Hallitusohjelman mukaan säännönmukaisen kaksikielisen alueellisen hätäkeskuspäivystäjäkurssin järjestämistä osana Helsingin pelastuskoulun kehittämistä selvitetään.

Folktinget on jatkuvasti korostanut sen tärkeyttä, että Pelastusopisto järjestää säännöllistä kaksikielistä hälytyskeskuspäivystäjäkoulutusta maan kaksikielisillä alueilla. Pelastusopisto aloitti ensimmäisen kaksikielisen päivystäjäkoulutuksen Vaasassa vuonna 2018. Seuraavan kerran Pelastusopisto järjesti kaksikielisen koulutuksen Kuopiossa vuosina 2024–2025. Folktingetin saamien tietojen mukaan Kuopiossa järjestetty koulutus järjestettiin kuitenkin käytännössä suomeksi, minkä ei voi katsoa edistävän koulutuksen tavoitetta.

Ruotsin kielen taitoisista hätäkeskuspäivystäjistä on jatkuva pula, ja Hätäkeskuslaitos on monissa lausunnoissaan korostanut säännöllisen kaksikielisen koulutuksen tarvetta. On tärkeää, että koulutukseen valittavilla henkilöillä on hyvät suomen ja ruotsin kielen taidot. Maamme molempien kansalliskielten riittävä osaaminen on edellytys sille, että koulutus voitaisiin toteuttaa aidosti kaksikielisenä, ja jotta valmistuneet hälytyskeskuspäivystäjät kykenisivät palvelemaan kansalaisia yhdenvertaisesti sekä suomeksi että ruotsiksi.

Hätäkeskuslaitos on todennut, että kaksikielisten päivystäjien tarve on suurin Vaasan hätäkeskuksessa, mutta että myös Turun ja Keravan hätäkeskukset tarvitsevat kaksikielisiä päivystäjiä (3.5.2023). Hätäkeskuslaitos selvittää hallitusohjelman mukaisesti mahdollisuutta säännöllisen kaksikielisen hälytyskeskuspäivystäjäkoulutuksen järjestämiseen (6.6.2025).

Folktinget ehdottaa, että hallintovaliokunta kiinnittäisi mietinnössään huomiota sen tärkeyteen, että Suomessa järjestettäisiin säännöllisesti kaksikielistä hälytyskeskuspäivystäjäkoulutusta. Koulutuksen järjestäminen kaksikielisellä paikkakunnalla on olennaista ruotsin kielen taitoisten opiskelijoiden ja opettajien houkuttelemiseksi, ja jotta aidosti kaksikielisen koulutuksen järjestäminen olisi mahdollista.

Lopuksi Folktinget toteaa, että turvallisuusasioita koskeva yhteistyö muiden Pohjoismaiden, erityisesti Ruotsin, kanssa syvenee edelleen ulkoisen turvallisuusympäristön muutosten takia. Tämä korostaa entisestään toimivien ruotsinkielisten turvallisuuspalveluiden tarpeellisuutta kiinteänä osana kansallista valmiutta ja varautumista.

Helsingissä 19.2.2026

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Christina Gestrin
Folktingetin pääsihteeri

Kristina Beijar
Hallintoasioiden asiantuntija